

Lys til nytte - eller lys til hygge?

Farger er reflektert lys. Uten lys, ingen farge. Den fargen vi oppfatter er derfor en kombinasjon av gjenstandens egenfarge og lyskilden.

Av ifi.no

Dagslyset/sollyset inneholder alle spekterets farger i tilnærmet lik mengde. De farger vi ser i dette lyset er dermed referansekilde for "riktig" farge. Men også dagslyset kan variere, fra gulaktig ved soloppgang via blåaktige skygger over hvit snø en strålende vinterdag til rødmende solnedgang.

Kunstig lys som glødelamper, halogen og lysrør inneholder spekteret i en annen fordeling enn dagslyset. Enkelte lyskilder inneholder kun deler av spekteret. De farger som ikke finnes i det utsendte lys kan vi heller ikke se.

Når vi velger farger er det viktig å vite hvilket lys vi skal se fargen i. Huset utvendig blir som regel sett i dagslys, baderommet i kunstlys. Verre er det med stue, soverom og kjøkken.. Her kan lyset skifte fra dag til kveld, fra overveiende lampelys i vinterhalvåret til fullt dagslys i sommerhalvåret.

Glødelampen, den vanlige lyspæren, er hovedbelysningen hjemme. Glødelampens spekter inneholder mye av det gule og røde, lite av det blå og grønne. Det betyr at de sistnevnte fargene trer dårlig frem. Den mørke blå kjolen eller dressen i klesskapet forveksles lett med sort. Samtidig er alle rødfarger mer eller mindre like, nyansene forsvinner. Og den varmgule veggen i vinterhalvåret får kanskje et utilsiktet skjær av grønt når høysommerens dagslys flommer inn i stua.

Noe av problemene kan du unngå ved å være bevisst i fargevalget. Selv om lyset i butikken lett kan lure deg, vil NCS-kodene på chipsene i fargebaren fortelle om det er en gulaktig rød, en blåaktig rød, en

røaktig gul eller en grønnaktig gul du velger. Best er det om du lager en oppstrøksprøve hjemme for å vurdere fargen i det lyset du har i rommet på dag og kveld.

Halogenlamper er kommet stadig sterkere inn som hjemmebelysning, både som allmennbelysning (downlights) og som spotbelysning av malerier, tepper og planter. Lavvolt halogen er det vi kjenner best. Nå er også 230 V halogen på markedet. Det betyr at vi slipper transformator i lampen, eller i tilknytning til lyskilden. Lavvolt halogen har et hvitere lys enn 230 V halogen. Men for begge gjelder det at lyset endrer seg når vi senker wattstyrken ved bruk av dimmer. Generelt gir halogen noe renere farger enn glødelamper. Ikke minst er lyset bedre på å gjengi blått.

Lysrør/sparepærer består av gassblandinger med utladningstopper i forskjellige deler av spekteret. For de seriøse produsentene består utfordringen i å kombinere ulike gasser med pulverbelegget på innsiden av røret for å få så riktig lys som mulig. Normalt kan du velge mellom hvit, gulhvitt og varmhvit farge på røret. Som hjemmebelysning er det viktig å velge den varmeste lysfargen, som tilnærmet er lik glødelampen. Da slipper du å forholde deg til flere lysfarger, selv om lyskildene er forskjellige.

Alle lyskilder inneholder mer eller mindre UV-stråler. Uvettig bruk av spotter gjennom høy belysningsstyrke kan over tid bleke. Skal du lyssette et bilde så sørg for bred nok stråle slik at hele bildet belyses istedenfor punktbelysning.

Når du skal velge belysning hjemme så definer behovet. Hva er det du vil at lyset skal gjøre for deg - i ditt hjem. Ikke bare kjøp en lampe fordi den er lekker. Skal den være til pynt er det greit. Skal den oppfylle et lysbehov må du være mer bevisst.

Lysvalget kan dels være romavhengig - godt arbeidslys eller lys for avslapping og hygge, dels avhengig av interiør og stil. Velg for eksempel lystyper og lyssetting som fremhever den lekre strukturen i tapetet og den rette fargen på tekstilene.

I et fargesterkt hjem kan du gjerne ha varmt lys. Har du et mer high-tech interiør vil lys som reflekteres gult fra hvite flater, glass og børstet stål virke feil. Det ser skittent ut. Her bør belysningen være hvitere.